Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Lausunto
7.2.2018

TEM/2090/03.01.01/2017
TEM071:00/2017

Viite: HE 189/2017 vp

Työ- ja elinkeinoministeriön asiantuntijalausunto: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsopimuslain 13 luvun 6 §:n, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 22 §:n ja valtion virkamieslain 32 §:n muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työsopimuslakia, kunnallisesta viranhaltijasta annettua lakia ja valtion virkamieslakia. Työsopimuslakia ja kunnallisesta viranhaltijasta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työnantaja voisi jatkossa tehdä opiskelijan kanssa ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitetun oppisopimuksen työnantajalle laissa säädetyn lisätyön tarjoamisvelvollisuuden ja takaisinottovelvollisuuden estämättä. Valtion virkamieslakia muutettaisiin siten, että työnantaja voisi tehdä opiskelijan kanssa ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun oppisopimuksen valtion virkamieslaissa säädetyn takaisinottovelvollisuuden estämättä.

Ehdotetun työsopimuslain muutossäännöksen mukaan työnantaja voisi palkata oppisopimusopiskelijan määräaikaiseen työsuhteeseen ilman, että työnantajan olisi ensin tarjottava työtä palveluksessaan olevalle lisätyötä haluavalle osa-aikatyöntekijälle (työsopimuslain 2 luvun 5 §). Niin ikään työnantaja voisi palkata oppisopimusopiskelijan määräaikaiseen työsuhteeseen tarjoamatta ensin kyseistä työtä taloudellisilla tai tuotannollisilla perusteilla irtisanomalleen työntekijälle (työsopimuslain 6 luvun 6 §). Oppisopimuksen tulisi täyttää sisällöltään ja tavoitteiltaan sille ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetyt vaatimukset. Opiskelijalle tulisi esimerkiksi olla nimettävissä ammattitaidoltaan, koulutukseltaan tai työkokemukseltaan pätevä vastuullinen työpaikkaohjaaja. Oppisopimuksen tavoitteena tulisi olla opiskelijan ammatillisen koulutuksen saaminen työpaikalla käytännön työtehtävissä oppimalla.

Oppisopimusopiskelijaa palkatessaan työnantaja ei voisi ohittaa työsopimuslaissa säädettyä velvollisuuttaan tarjota irtisanomisuhan alaiselle työntekijälle muuta työtä tai työn vastaanottamisen edellyttävää koulutusta eikä myöskään velvollisuuttaan tarjota työtä lomautetulle työntekijälle (työsopimuslain 7 luvun 4 § ja 5 luvun 2 §). Määräaikaisen oppisopimuksen päätyttyä työnantajan olisi jälleen noudatettava laissa säädettyä lisätyöntarjoamis- ja takaisinottovelvollisuuttaan.

Kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain ja valtion virkamieslain osalta noudatettaisiin vastaavia periaatteita kuin edellä on työsopimuslain osalta todettu. Koska valtion virkamieslaissa ei säädetä vastaavanlaisesta lisätyön tarjoamisvelvollisuudesta kuin työsopimuslaissa ja kunnallisesta viranhaltijasta annetussa laissa, ehdotetaan valtion virkamieslakia kuitenkin muutettavaksi vain siten, että työnantajan olisi mahdollista tehdä opiskelijan kanssa määräaikainen oppisopimus valtion virkamieslaissa säädetyn takaisinottovelvollisuuden estämättä.

Työsopimuslakia ja valtion virkamieslakia koskevissa lakiehdotuksissa on otettu huomioon Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) nojalla Ahvenanmaan maakunnalle annettu lainsäädäntövalta oppisopimusta koskevissa asioissa. Ahvenanmaan maakunnassa oppisopimuksesta säädetään seuraavissa maakuntalaeissa: Landskapslag (2011:13) om gymnasieutbildning ja Landskapslag (1998:59) om läroavtalsutbildning.

Esitys perustuu eduskunnan lausumaan, jonka eduskunta sisällytti vastaukseensa hallituksen esityksestä laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (EV 86/2017 vp). Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto tuo viipymättä sille lakiehdotuksen, joka toteuttaa sellaiset työsopimuslain ja virkasuhteita koskevan lainsäädännön muutokset, jotka mahdollistavat oppisopimuksella työskentelyn tasavertaisesti kaikilla toimialoilla, lisätyön tarjoamisvelvoitteen tätä estämättä.

Vaikka eduskunnan lausumassa edellytetään työsopimuslain ja virkasuhteita koskevan lainsäädännön muuttamista vain lisätyön tarjoamisvelvollisuutta koskevin osin, työlainsäädännössä säädetty niin sanottu etusijajärjestys osa-aikatyöntekijöiden ja takaisinottovelvollisuuden piirissä olevien työntekijöiden välillä edellyttää työnantajan työntarjoamisvelvollisuudesta poikkeamisen ulottamista myös takaisinottovelvollisuuden piirissä oleviin työntekijöihin.

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa oppisopimuskoulutus nykyistä paremmin kaikilla toimialoilla, erityisesti osa-aikatyöaloilla. Tavoitteena on helpottaa ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden oppisopimuskoulutustyöpaikkojen saantia, millä pyritään edistämään opiskelijoiden pääsyä työelämään ja lisäämään heidän mahdollisuuksiaan hankkia työmarkkinoilla vaadittavaa osaamista.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Kunnioittavasti,

Elli Nieminen
Erityisasiantuntija